

Notitie

Contactpersoon Bas Bakker

Datum 11 februari 2013

Kenmerk N007-1205912EDR-cmn-V06-NL

Toetsing beschermde natuurwaarden project herinrichting Valkhofpark, Nijmegen

1 Aanleiding en doel

In opdracht van gemeente Nijmegen heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties vanuit de natuurwetgeving voor een aantal deelprojecten in en rondom het Valkhofpark te Nijmegen.

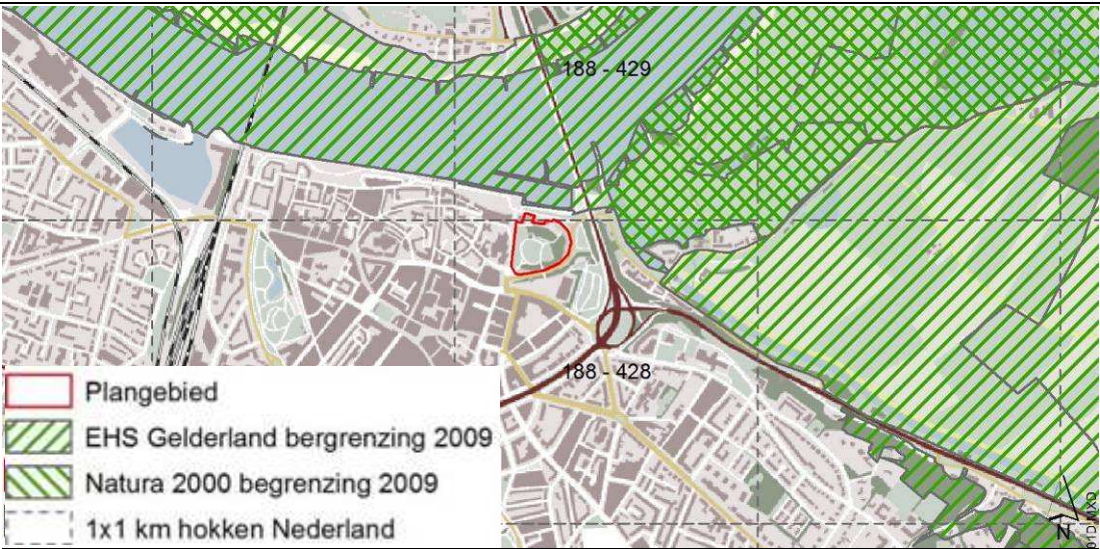
In deze notitie wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daaraan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

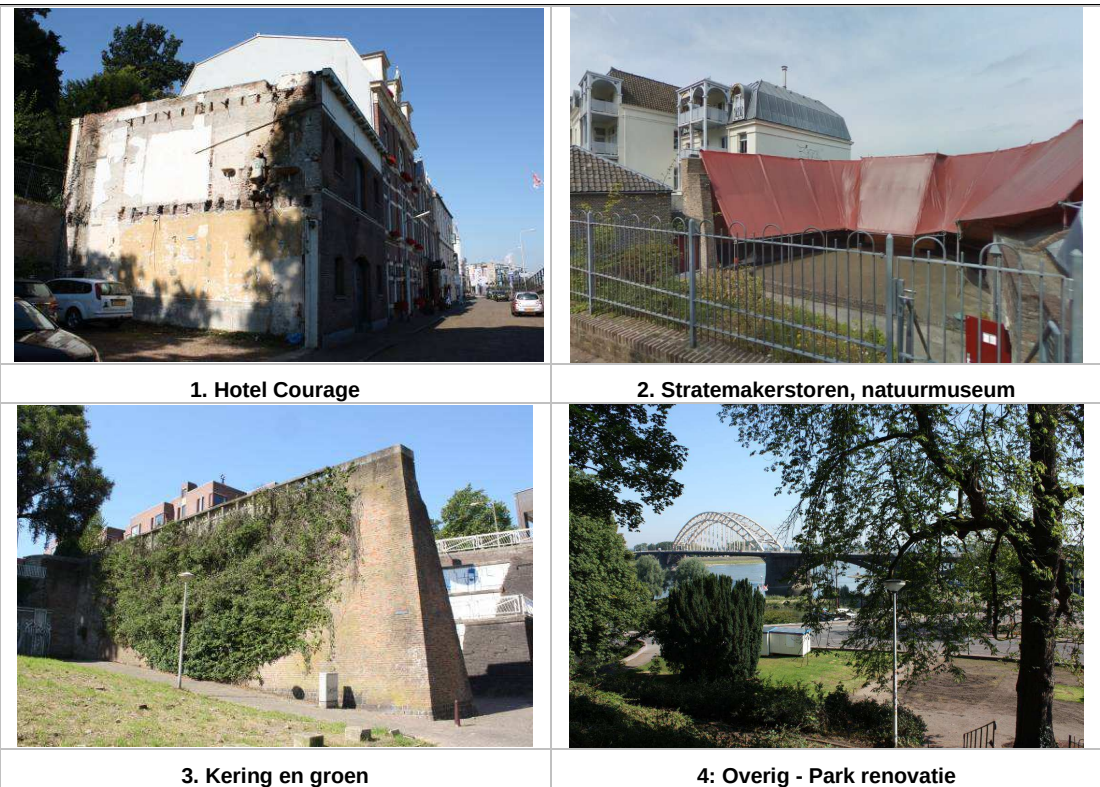
1.1 Huidige situatie plangebied

Het plangebied betreft het Valkhofpark, dat is gelegen nabij de Waal in het noordoosten van Nijmegen. In figuur 1.1 is de ligging van de planlocatie weergegeven ten opzichte van beschermd natuurgebied in de omgeving. In figuur 1.3 is een kaart opgenomen waarin de ligging van de verschillende deelplangebieden is weergegeven. Figuur 1.2 geeft een foto-impressie van het plangebied.

Het dichtstbijzijnde gebied dat is beschermd onder de Natuurbeschermingswet 1998 is het Natura 2000-gebied *Gelderse Poort*. Dit gebied ligt op ongeveer 170 m afstand ten oosten van het plangebied (zie figuur 1.1). Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur is de Waal. Dit ligt ongeveer 60 m ten noorden van het plangebied (zie figuur 1.1). Er is geen sprake van direct ruimtebeslag van één van deze gebieden. Gezien het karakter en omvang van de ingreep worden effecten op Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur niet verwacht.



Figuur 1.1 Ligging plangebied, Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000-gebied



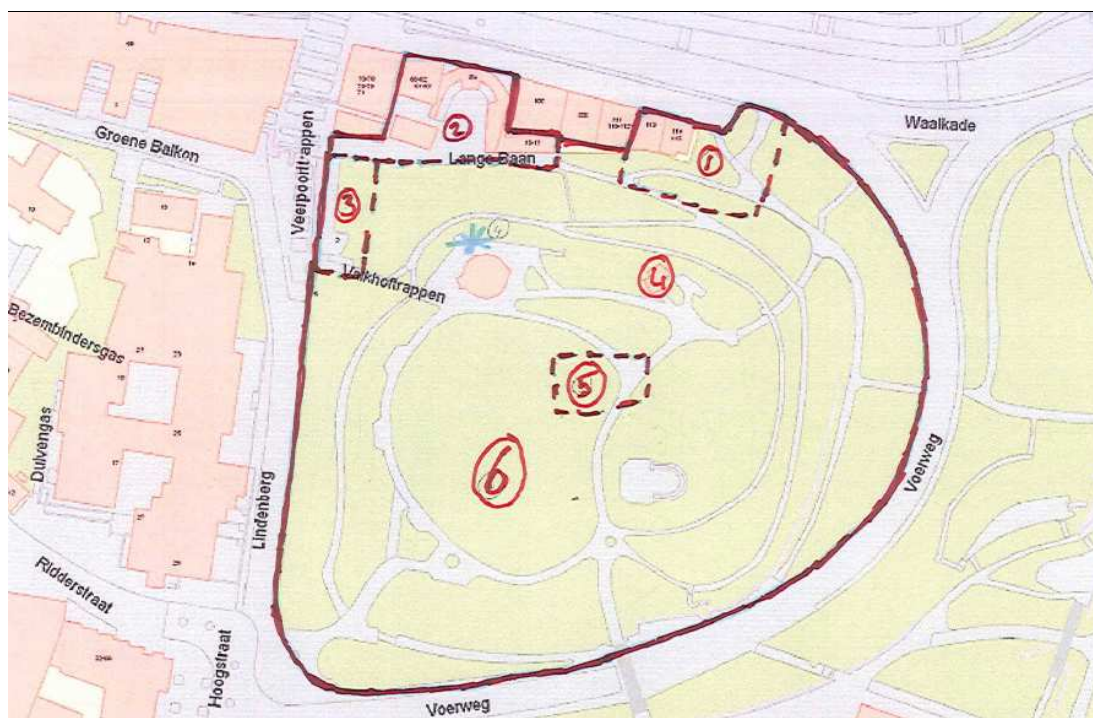
Figuur 1.2 Impressie plangebied en omgeving

1.2 Beoogde ontwikkeling

De planontwikkeling is onder te verdelen in een zestal deelprojecten. Deze zijn weergegeven in onderstaande tabel. Hierin is tevens een grove omschrijving van de verwachte werkzaamheden opgenomen. In navolgende figuur is terug te vinden waar in het Valkhofpark de ontwikkelingen plaatsvinden.

Tabel 1.1 Deelontwikkelingen en bijhorende werkzaamheden

Deelontwikkeling	Werkzaamheden
1 Hotelbestemming Courage	Uitbreiding
2 Stratemakerstoren, natuurmuseum	Renovatie en uitbreiding
3 Kering en groen	Opknappen en openmaken, eventueel sloop en rooien
4 Bunker	Toegankelijk maken en openstellen voor publiek
5 Donjon	Herbouw. Er zal een nieuwe donjon gerealiseerd worden. Deze donjon zal boven bomen uitrijzen
6 Overig (park)	Parkrenovatie. Rooien en aanplant bomen en aanleg verlichting



Figuur 1.3 Overzicht ontwikkelingen Valkhofpark

2 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Een oriënterend veldbezoek op 23 juli 2012 (24 °C, onbewolkt)
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Op basis van het oriënterend veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde ingreep is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

Een gedetailleerde uitwerking van de voorgenomen werkzaamheden is vooralsnog niet beschikbaar. Daarom is bij toetsing uitgegaan van alle mogelijke aantasting van beschermde natuurwaarden, door de in tabel 2 genoemde werkzaamheden.

3 Effectbeoordeling Flora- en faunawet per project

Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke door de Flora- en faunawet zwaarder beschermde soorten (tabel 2 of 3) in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

3.1 Hotelbestemming Courage

Flora

In wijde omgeving van het plangebied komen verschillende plantensoorten voor die zwaarder zijn beschermd vanuit de Flora- en faunawet. Nabij hotelbestemming Corage zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht op basis van het aanwezige biotoop.

Grondgebonden zoogdieren

Stedelijk gebied kan leefgebied zijn van de zwaarder beschermde soorten Steenmarter en Eekhoorn. Beide soorten komen voor in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012].

De Steenmarter heeft steenachtige verblijfplaatsen, zoals in schuren of op zolders. Soms maakt de soort ook gebruik van holtes in bomen. De te renoveren en te slopen gebouwen (hotel en Startemakerstoren) zijn door bestaand gebruik teveel verstoord om als verblijfplaats van Steenmarter te dienen. Eekhoorns (tabel 2) nestelen in bomen en worden niet verwacht binnen hotelbestemming Courage

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn diverse soorten (strikt beschermde) vleermuizen waargenomen [Zoogdieratlas.nl. 2012; Limpens et al., 1997]. Het betreft de volgende soorten: Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis. Belangrijke leefgebiedfuncties voor vleermuizen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in met name spouwmuren van gebouwen en hollen in oude bomen, vliegroutes zoals langs bomenrijen of lijnvormige waterpartijen en foerageergebied. Hotel Courage biedt mogelijke verblijfsplaatsen door de aanwezigheid van kieren in de gevel. Indien aanpassingen aan de gevels plaatsvinden dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van verblijfsplaatsen.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van maart tot en met juli. Van een aantal soorten zijn de nesten ook buiten de broedperiode beschermd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën. Nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn altijd jaarrond beschermd, en nesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat verantwoorden, bijvoorbeeld wanneer in omgeving zeer beperkt alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Indien dit niet het geval is, zijn ook nesten uit categorie 5 alleen beschermd indien er sprake is van een broedgeval.

Jaarrond beschermde vogelsoorten die broeden in binnenstedelijk gebied zijn Huismus en Gierzwaluw. Hotel Courage is mogelijk geschikt als nestlocatie voor Huismus. Nesten van overige jaarrond beschermde broedvogels zijn niet aangetroffen en worden binnen het plangebied niet verwacht. Voor de Huismus is nader onderzoek nodig in te slopen, renoveren en aan te passen gebouwen.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de directe omgeving van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen, amfibieën en vissen. Daarom zijn effecten van de voorgenomen ontwikkeling op zwaarder beschermde amfibieën en vissen uit te sluiten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In de omgeving voorkomende zwaarder beschermde dagvlinders zijn lepenpage en Rouwmantel. De Rouwmantel komt voor in gevarieerde, open bossen met wilgen, op vochtige, zonnige plaatsen [Bosveld et al. 2006]. De lepenpage leeft, zoals de naam impliceert, op plaatsen waar lepen staan. Bijvoorbeeld in bossen, parken of grote tuinen. Deze soort is sinds 2002 niet meer waargenomen in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. Geschikt biotoop is bovendien in het plangebied niet aanwezig. Daarom kunnen effecten op deze soort ook worden uitgesloten.

Diverse libellen en overige ongewervelden (kevers en weekdieren) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. In de directe omgeving van het plangebied is geen zoet oppervlaktewater aanwezig, waardoor aanwezigheid van zwaarder beschermde libellen en overige ongewervelden is uit te sluiten.

3.2 Stratemakerstoren

Flora

In de wijde omgeving van het plangebied komen verschillende plantensoorten voor die zwaarder zijn beschermd vanuit de Flora- en faunawet. Binnen het plangebied van Stratemakerstoren zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht door afwezigheid van geschikt biotoop.

Grondgebonden zoogdieren

Stedelijk gebied kan leefgebied zijn van de zwaarder beschermde soorten Steenmarter en Eekhoorn. Beide soorten komen voor in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012].

De Steenmarter heeft steenachtige verblijfplaatsen, zoals in schuren of op zolders. Soms maakt de soort ook gebruik van holtes in bomen. De te renoveren en te slopen gebouwen (hotel en Stratemakerstoren) zijn door bestaand gebruik teveel verstoord om als verblijfplaats van Steenmarter te dienen. Eekhoorns (tabel 2) nestelen in bomen en worden niet verwacht binnen Stratemakerstoren.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn diverse soorten (strikt beschermde) vleermuizen waargenomen [Zoogdieratlas.nl. 2012; Limpens et al., 1997]. Het betreft de volgende soorten: Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

Belangrijke leefgebiedfuncties voor vleermuizen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in met name spouwmuren van gebouwen en hollen in oude bomen, vliegroutes zoals langs bomenrijen of lijnvormige waterpartijen en foerageergebied. Stratemakerstoren biedt mogelijke verblijfsplaatsen doordat de daklijst toegankelijk is voor vleermuizen. Indien aanpassingen aan de gevels plaatsvinden, dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van verblijfsplaatsen.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van maart tot en met juli. Van een aantal soorten zijn de nesten ook buiten de broedperiode beschermd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën. Nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn altijd jaarrond beschermd, en nesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat verantwoorden, bijvoorbeeld wanneer in omgeving zeer beperkt alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Indien dit niet het geval is, zijn ook nesten uit categorie 5 alleen beschermd indien er sprake is van een broedgeval.

Jaarrond beschermde vogelsoorten die broeden in binnenstedelijk gebied zijn Huismus en Gierzwaluw. Stratemakerstoren is mogelijk geschikt als nestlocatie voor huismus en gierzwaluw. Nesten van overige jaarrond beschermde broedvogels zijn niet aangetroffen en worden binnen het plangebied niet verwacht. Voor de Huismus en Gierzwaluw is nader onderzoek nodig in te slopen, renoveren en aan te passen gebouwen.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de directe omgeving van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen, amfibieën en vissen. Daarom zijn effecten van de voorgenomen ontwikkeling op zwaarder beschermde amfibieën en vissen uit te sluiten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In de omgeving voorkomende zwaarder beschermde dagvlinders zijn Iepenpage en Rouwmantel. De Rouwmantel komt voor in gevarieerde, open bossen met wilgen, op vochtige, zonnige plaatsen [Bosveld et al. 2006]. De Iepenpage leeft, zoals de naam impliceert, op plaatsen waar lepen staan. Bijvoorbeeld in bossen, parken of grote tuinen. Deze soort is sinds 2002 niet meer waargenomen in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. Geschikt biotoop is bovendien in het plangebied niet aanwezig. Daarom kunnen effecten op deze soort ook worden uitgesloten.

Diverse libellen en overige ongewervelden (kevers en weekdieren) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. In directe omgeving van het plangebied is geen zoet oppervlaktewater aanwezig, waardoor aanwezigheid van zwaarder beschermde libellen en overige ongewervelden is uit te sluiten.

3.3 Kering en groen

Flora

In de wijde omgeving van het plangebied komen verschillende plantensoorten voor die zwaarder zijn beschermd vanuit de Flora- en faunawet. Binnen het plangebied van de kering zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht door afwezigheid van geschikt biotoop.

Grondgebonden zoogdieren

Stedelijk gebied kan leefgebied zijn van de zwaarder beschermde soorten Steenmarter en Eekhoorn. Beide soorten komen voor in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. De kering en groen is echter niet geschikt als verblijfplaats of foerageergebied. Effecten op Steenmarter en Eekhoorn worden dan ook uitgesloten.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn diverse soorten (strikt beschermde) vleermuizen waargenomen [Zoogdieratlas.nl. 2012; Limpens et al., 1997]. Het betreft de volgende soorten: Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

Belangrijke leefgebiedfuncties voor vleermuizen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in met name spouwmuren van gebouwen en hopen in oude bomen, vliegroutes zoals langs bomenrijen of lijnvormige waterpartijen en foerageergebied. In de kering zijn een aantal kieren waargenomen waarachter mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Nader onderzoek moet uitwijzen of er daadwerkelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van maart tot en met juli. Van een aantal soorten zijn de nesten ook buiten de broedperiode beschermd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën. Nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn altijd jaarrond beschermd, en nesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat verantwoorden, bijvoorbeeld wanneer in omgeving zeer beperkt alternatieve nestgelegenheid

beschikbaar is. Indien dit niet het geval is, zijn ook nesten uit categorie 5 alleen beschermd indien er sprake is van een broedgeval.

Jaarrond beschermde vogelsoorten die broeden in binnenstedelijk gebied zijn Huismus en Gierzwaluw. Beide soorten kunnen voorkomen in omgeving van het plangebied. De kering is echter niet geschikt als nestlocatie voor jaarrond beschermde soorten. Effecten op jaarrond beschermde vogels zijn dan ook niet te verwachten.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de directe omgeving van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen, amfibieën en vissen. Daarom zijn effecten van de voorgenomen ontwikkeling op zwaarder beschermde amfibieën en vissen uit te sluiten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In de omgeving voorkomende zwaarder beschermde dagvlinders zijn Iepenpage en Rouwmantel. De Rouwmantel komt voor in gevarieerde, open bossen met wilgen, op vochtige, zonnige plaatsen [Bosveld et al. 2006]. De Iepenpage leeft, zoals de naam impliceert, op plaatsen waar Iepen staan. Bijvoorbeeld in bossen, parken of grote tuinen. Deze soort is sinds 2002 niet meer waargenomen in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. Geschikt biotoop is bovendien in het plangebied niet aanwezig. Daarom kunnen effecten op deze soort ook worden uitgesloten.

Diverse libellen en overige ongewervelden (kevers en weekdieren) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. In de directe omgeving van het plangebied is geen zoet oppervlaktewater aanwezig, waardoor aanwezigheid van zwaarder beschermde libellen en overige ongewervelden is uit te sluiten.

3.4 Bunker

De ingang van de bunker is momenteel afgesloten, met twee schietgaten richting spoorbrug en de Waalbrug (zie bijlage 1).

Flora

In de wijde omgeving van het plangebied komen verschillende plantensoorten voor die zwaarder zijn beschermd vanuit de Flora- en faunawet. Binnen het plangebied zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht.

In de omgeving van het plangebied komt de tabel 2-soort Steenbreekvaren voor. Deze soort groeit doorgaans op oude muren. De bunker lijkt hiervoor geschikt, maar de soort is bij veldbezoek niet aangetroffen. Ook de in omgeving voorkomende muurplant Tongvaren is bij veldbezoek niet aangetroffen. Aangezien deze soorten niet zijn waargenomen worden effecten op beschermde flora uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Stedelijk gebied kan leefgebied zijn van de zwaardere beschermde soorten Steenmarter en Eekhoorn. Beide soorten komen voor in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012].

De Steenmarter heeft steenachtige verblijfplaatsen, zoals in schuren of op zolders. Soms maakt de soort ook gebruik van holtes in bomen. Verblijven in gebouwen in het plangebied zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht. Verblijfplaatsen in bomen zijn niet uit te sluiten. De bunker is onvoldoende toegankelijk voor de Steenmarter. Eekhoorns (tabel 2) nestelen in bomen, doorgaand in bosrijk gebied. Eekhoorn wordt dan ook niet verwacht nabij de bunker. Effecten op deze soorten worden door de werkzaamheden niet verwacht.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn diverse soorten (strikt beschermde) vleermuizen waargenomen [Zoogdieratlas.nl. 2012; Limpens et al., 1997]. Het betreft de volgende soorten: Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

Belangrijke leefgebiedfuncties voor vleermuizen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in met name spouwmuren van gebouwen en holen in oude bomen, vliegroutes zoals langs bomenrijen of lijnvormige waterpartijen en foerageergebied. Het park en omgeving kunnen worden gebruikt als foerageergebied door vleermuizen. In de bunker zijn mogelijk (winter)verblijfsplaatsen van vleermuizen aanwezig door de aanwezigheid van openingen in de bunker. Het geheel of deels openstellen voor publiek van de bunker kan voor een verstoring van rust en microklimaat zorgen, waardoor de locatie ongeschikt wordt als verblijfplaats voor vleermuizen. Dit leidt (mogelijk) tot een overtreding van de Flora- en faunawet. Om aan te tonen of vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen daadwerkelijk aanwezig zijn, is nader onderzoek noodzakelijk.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van maart tot en met juli. Van een aantal soorten zijn de nesten ook buiten de broedperiode beschermd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën. Nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn altijd jaarrond beschermd, en nesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat verantwoorden, bijvoorbeeld wanneer in omgeving zeer beperkt alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Indien dit niet het geval is, zijn ook nesten uit categorie 5 alleen beschermd indien er sprake is van een broedgeval.

Jaarrond beschermde vogelsoorten die broeden in binnenstedelijk gebied zijn Huismus en Gierzwaluw. Beide soorten kunnen voorkomen in omgeving van het plangebied. De bunker biedt mogelijk geschikte nestlocaties voor huismus. Het toegankelijk maken van de bunker leidt mogelijk tot verstoring van broedende huismussen. Voor de Huismus is daarom nader onderzoek nodig nabij de bunker.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de directe omgeving van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen, amfibieën en vissen. Daarom zijn effecten van de voorgenomen ontwikkeling op zwaarder beschermde amfibieën en vissen uit te sluiten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In de omgeving voorkomende zwaarder beschermde dagvlinders zijn Iepenpage en Rouwmantel. De Rouwmantel komt voor in gevarieerde, open bossen met wilgen, op vochtige, zonnige plaatsen [Bosveld et al. 2006]. De Iepenpage leeft, zoals de naam impliceert, op plaatsen waar Iepen staan. Bijvoorbeeld in bossen, parken of grote tuinen. Deze soort is sinds 2002 niet meer waargenomen in de omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. Geschikt biotoop is bovendien in het plangebied niet aanwezig. Daarom kunnen effecten op deze soort ook worden uitgesloten.

Diverse libellen en overige ongewervelden (kevers en weekdieren) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. In directe omgeving van het plangebied is geen zoet oppervlaktewater aanwezig, waardoor aanwezigheid van zwaarder beschermde libellen en overige ongewervelden is uit te sluiten.

3.5 Herbouw Donjon

De nieuwbouwlocatie van de Donjon betreft geplaveide grond en eventueel grasveld met struiken. De nieuwe Donjon boven de bomen uitrijzen en er zal verlichting aan de gevel worden geplaatst.

Flora

In de wijde omgeving van het plangebied komen verschillende plantensoorten voor die zwaarder zijn beschermd vanuit de Flora- en faunawet. De nieuwbouwlocatie omvat geen geschikte biotoop voor deze planten. Binnen het plangebied zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden hier ook niet verwacht.

Grondgebonden zoogdieren

Stedelijk gebied kan leefgebied zijn van de zwaarder beschermde soorten Steenmarter en Eekhoorn. Beide soorten komen voor in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. De nieuwbouwlocatie van de Donjon biedt door het ontbreken van gebouwen of bomen, geen geschikte nestlocaties voor Steenmarter en Eekhoorn. Effecten op deze soorten worden dan ook niet verwacht.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn diverse soorten (strikt beschermde) vleermuizen waargenomen [Zoogdieratlas.nl. 2012; Limpens et al., 1997]. Het betreft de volgende soorten: Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

Belangrijke leefgebiedfuncties voor vleermuizen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in met name spouwmuren van gebouwen en hopen in oude bomen, vliegroutes zoals langs bomenrijen of lijnvormige waterpartijen en foerageergebied. Het aanwezige biotoop is, door het ontbreken van gebouwen en bomen, ongeschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Effecten betreffende vaste rust- en verblijfplaatsen worden dan ook niet verwacht.

De Donjon zelf zal foeragerende vleermuizen niet verstoren. Wanneer de Donjon verlicht wordt is er mogelijk wel sprake van verstoring van foeragerende vleermuizen. Indien de Donjon verlicht wordt van boven het bomendek en gericht op de donjon, zal er geen verstoring van foeragerende vleermuizen optreden. Op deze wijze zal er geen overtreding van de Flora- en faunawet optreden.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van maart tot en met juli. Van een aantal soorten zijn de nesten ook buiten de broedperiode beschermd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën. Nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn altijd jaarrond beschermd, en nesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat verantwoorden, bijvoorbeeld wanneer in omgeving zeer beperkt alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Indien dit niet het geval is, zijn ook nesten uit categorie 5 alleen beschermd indien er sprake is van een broedgeval.

De aanwezige biotoop is, door het ontbreken van gebouwen en bomen, ongeschikt als locatie voor nesten uit categorie 1 tot en met 4. Effecten op deze nesten worden dan ook niet verwacht. Wel kunnen nesten uit categorie 5, of algemeen voorkomende nesten, aanwezig zijn in struiken. Wanneer voor nieuwbouw struiken worden verwijderd, dient dit buiten het broedseizoen van vogels plaats te vinden. Hierbij is leidend dat er geen sprake is van een broedgeval.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de directe omgeving van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen, amfibieën en vissen. Daarom zijn effecten van de voorgenomen ontwikkeling op zwaarder beschermde amfibieën en vissen uit te sluiten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In de omgeving voorkomende zwaarder beschermde dagvlinders zijn lepenpage en Rouwmantel. De Rouwmantel komt voor in gevarieerde, open bossen met wilgen, op vochtige, zonnige plaatsen [Bosveld et al. 2006]. De lepenpage leeft, zoals de naam impliceert, op plaatsen waar lepen staan. Bijvoorbeeld in bossen, parken of grote tuinen. Deze soort is sinds 2002 niet meer waargenomen in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. Geschikt biotoop is bovendien in het plangebied niet aanwezig. Daarom kunnen effecten op deze soort ook worden uitgesloten.

Diverse libellen en overige ongewervelden (kevers en weekdieren) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. In de directe omgeving van het plangebied is geen zoet oppervlaktewater aanwezig, waardoor aanwezigheid van zwaarder beschermde libellen en overige ongewervelden is uit te sluiten.

3.6 Valkhofpark

Flora

In de wijde omgeving van het plangebied komen verschillende plantensoorten voor die zwaarder zijn beschermd vanuit de Flora- en faunawet. In het park zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden op basis van het aanwezige biotoop niet verwacht. De aanwezige monumentale bomen in het park worden door de Flora- en faunawet niet beschermd, maar blijven gezien hun historische waarden wel intact.

Grondgebonden zoogdieren

Stedelijk gebied kan leefgebied zijn van de zwaarder beschermde soorten Steenmarter en Eekhoorn. Beide soorten komen voor in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012].

De Steenmarter heeft steenachtige verblijfplaatsen, zoals in schuren of op zolders. Soms maakt de soort ook gebruik van holtes in bomen. Verblijfplaatsen in bomen zijn niet uit te sluiten. Steenmarters kunnen van het park en omgeving gebruik maken om te foerageren. Omdat in omgeving voldoende foerageergebied aanwezig blijft, zal door de voorgenomen ontwikkeling hierop geen effect optreden. Om effecten op Steenmarter te voorkomen moeten potentieel geschikte nestlocaties gespaard blijven. Indien dit niet mogelijk/wenselijk is, zal nader onderzoek moeten uitwijzen of deze soort een verblijfplaats in te rooien bomen heeft. Indien bomen gespaard blijven dient een ter zake kundig ecooloog deze bomen voorafgaand aan de werkzaamheden duidelijk te markeren.

Eekhoorns (tabel 2) nestelen in bomen, doorgaand in bosrijk gebied. De oude bomen binnen het park kunnen worden gebruikt als nestlocatie voor de Eekhoorn. Om effecten op Eekhoorn te voorkomen moeten geschikte nestlocaties gespaard blijven. Indien dit niet mogelijk / wenselijk is, zal nader onderzoek moeten uitwijzen of deze soort een verblijfplaats in te rooien bomen heeft. Indien bomen gespaard blijven dient een ter zake kundig ecooloog deze bomen voorafgaand aan de werkzaamheden duidelijk te markeren.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn diverse soorten (strikt beschermde) vleermuizen waargenomen [Zoogdieratlas.nl. 2012; Limpens et al., 1997]. Het betreft de volgende soorten: Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

Belangrijke leefgebiedfuncties voor vleermuizen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in met name spouwmuren van gebouwen en hollen in oude bomen, vliegroutes zoals langs bomenrijen of lijnvormige waterpartijen en foerageergebied. Het park en omgeving kunnen door vleermuizen worden gebruikt als foerageergebied. Aangezien het park verlicht gaat worden treden door deze verlichting mogelijk negatieve effecten op foeragerende vleermuizen of op vliegroutes. Dit is echter te voorkomen door gepaste verlichting te realiseren (bijvoorbeeld afgeschermd verlichting). Om negatieve effecten op foeragerende vleermuizen te voorkomen dient het verlichtingsplan samen met een ter zake kundig ecooloog opgesteld worden.

Er kunnen negatieve effecten optreden door het verwijderen en/of verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen. Om aan te tonen of vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen daadwerkelijk aanwezig zijn in de bomen, is nader onderzoek noodzakelijk.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van maart tot en met juli. Van een aantal soorten zijn de nesten ook buiten de broedperiode beschermd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën. Nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn altijd jaarrond beschermd, en nesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat verantwoorden, bijvoorbeeld wanneer in omgeving zeer beperkt alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Indien dit niet het geval is, zijn ook nesten uit categorie 5 alleen beschermd indien er sprake is van een broedgeval.

Jaarrond beschermde vogelsoorten die broeden in binnenstedelijk gebied zijn Huismus en Gierzwaluw. Deze soorten nestelen echter niet in bomen.

Daarnaast kunnen in bomen in grotere parken ook beschermde uilen (met uitzondering van Steenuil) en spechten voorkomen. De aanwezigheid van uilen en spechten is niet vastgesteld tijdens het oriënterend veldbezoek, maar kan desondanks niet uitgesloten worden binnen het plangebied. Nesten van overige jaarrond beschermde broedvogels zijn niet aangetroffen en worden binnen het plangebied niet verwacht.

Vegetatie in het plangebied kan worden gebruikt als nestlocatie door niet jaarrond beschermde broedvogels. Met name de hoge bomen in het park zijn hiervoor geschikt, maar ook struiken of gebouwen kunnen voor niet jaarrond beschermde soorten als nestlocatie dienen. Geadviseerd wordt om werkzaamheden aan de locaties buiten het broedseizoen plaats te laten vinden.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de directe omgeving van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen, amfibieën en vissen. Daarom zijn effecten van de voorgenomen ontwikkeling op zwaarder beschermde amfibieën en vissen uit te sluiten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In de omgeving voorkomende zwaarder beschermde dagvlinders zijn Iepenpage en Rouwmantel. De Rouwmantel komt voor in gevarieerde, open bossen met wilgen, op vochtige, zonnige plaatsen [Bosveld et al. 2006]. De Iepenpage leeft, zoals de naam impliceert, op plaatsen waar Iepen staan. Bijvoorbeeld in bossen, parken of grote tuinen. Deze soort is sinds 2002 niet meer waargenomen in omgeving van het plangebied [Telmee.nl 2012]. Geschikt biotoop is bovendien in het plangebied niet aanwezig. Daarom kunnen effecten op deze soort ook worden uitgesloten.

Diverse libellen en overige ongewervelden (kevers en weekdieren) hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. In de directe omgeving van het plangebied is geen zoet oppervlaktewater aanwezig, waardoor aanwezigheid van zwaarder beschermde libellen en overige ongewervelden is uit te sluiten.

4 Conclusies

4.1 Algemeen

Er komen mogelijk diverse beschermde fauna voor binnen de zes deellocaties. Per deellocatie is in de navolgende paragrafen aangegeven of nader onderzoek naar beschermde soorten noodzakelijk is en of ontheffing redelijkerwijs mogelijk is. In deze paragraaf zijn de algemeen geldende conclusies opgenomen.

Niet jaarrond beschermde vogels

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken dienen gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit en dienen daarom buiten het vogelbroedseizoen te starten of te worden uitgevoerd. Door het onaantrekkelijk maken (en houden) van het plangebied voor en tijdens de bouwfase, kan tevens eventuele (nieuw)vestiging van broedende vogels voorkomen worden.

Foerageergebied vleermuizen

Naast verblijfsplaatsen biedt het gehele plangebied geschikt foerageergebied voor vleermuizen die in de omgeving een verblijfsplaats hebben. Effecten op foeragerende vleermuizen dient voorkomen te worden door de werkzaamheden overdag uit te voeren en van zonsondergang tot zonsopkomst geen bouwverlichting aan te laten staan tijdens de werkzaamheden.

Zorgplicht

Naast de bescherming van soorten uit tabel 1, 2 en 3 uit de Flora- en faunawet, kent deze wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Soorten van tabel 1 zijn vrijgesteld van ontheffingsverplichting, en zijn daarom niet meegenomen in voorliggende toetsing. Ook voor deze soorten geldt wel de zorgplicht.

Geldigheid

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en het uitvoeren van de werkzaamheden, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten.

Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren (drie tot vijf) geldig.

4.2 Hotelbestemming Courage

Binnen of nabij hotelbestemming Courage komen mogelijk verblijfsplaatsen van vleermuizen of nestlocaties van Huismus voor. Door de werkzaamheden wordt hierdoor mogelijk een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet overtreden. Daarom dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van verblijfsplaatsen van vleermuizen en Huismus.

Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er verblijfsplaatsen voor vleermuizen en/of Huismus in het pand aanwezig zijn dienen mitigerende of compenserende maatregelen te worden getroffen. Wanneer afdoende mitigerende of compenserende maatregelen worden getroffen is er zicht op een ontheffing Flora- en faunawet. Een overzicht van de mogelijke mitigerende maatregelen is in hoofdstuk 5.1 terug te vinden.

4.3 Stratemakerstoren

Binnen of nabij Stratemakerstoren komen mogelijk verblijfsplaatsen van vleermuizen of nestlocaties van Huismus en Gierzwaluw voor. Door de werkzaamheden wordt hierdoor mogelijk een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet overtreden. Daarom dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van verblijfsplaatsen van vleermuizen en Huismus en Gierzwaluw.

Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er verblijfsplaatsen voor vleermuizen, Gierzwaluw en/of Huismus in het pand aanwezig zijn dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen. Wanneer afdoende mitigerende of compenserende maatregelen worden getroffen is er zicht op een ontheffing Flora- en faunawet. Een overzicht van de mogelijke mitigerende maatregelen is in hoofdstuk 5.1 terug te vinden.

4.4 Kering en groen

Binnen of nabij kering komen mogelijk verblijfsplaatsen van vleermuizen voor. Door de werkzaamheden wordt hierdoor mogelijk een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet overtreden. Daarom dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van verblijfsplaatsen van vleermuizen in de kering.

Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er verblijfsplaatsen voor vleermuizen in de kering aanwezig zijn dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen. Wanneer afdoende mitigerende of compenserende maatregelen worden getroffen is er zicht op een ontheffing Flora- en faunawet. Een overzicht van de mogelijke mitigerende maatregelen is in hoofdstuk 5.1 terug te vinden.

4.5 Bunker

Binnen of nabij de bunker komen mogelijk verblijfsplaatsen van vleermuizen of nestlocaties van Huismus voor. Door de werkzaamheden wordt hierdoor mogelijk een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet overtreden. Daarom dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van verblijfsplaatsen van vleermuizen en Huismus.

Wanneer uit het nader onderzoek blijkt dat in de bunker winterverblijven voor vleermuizen aanwezig zijn, kan op voorhand niet worden gegarandeerd dat er afdoende maatregelen getroffen kunnen worden om een ontheffing Flora- en faunawet te verkrijgen.

4.6 Herbouw Donjon

Voor de nieuwbouw van de Donjon zullen geen gebouwen worden verwijderd of aangepast. De nieuwbouwlocatie van de Donjon is mogelijk geschikt als nestlocatie voor algemeen voorkomende broedvogels. Wanneer voor nieuwbouw aanwezige vegetatie wordt verwijderd, dient dit plaats te vinden buiten het broedseizoen van vogels.

De Donjon zelf zal foeragerende vleermuizen niet verstoren. Wanneer de Donjon verlicht wordt is er mogelijk wel sprake van verstoring van foeragerende vleermuizen. Indien de Donjon verlicht wordt van boven het bomendek en gericht op de donjon, zal er geen verstoring van foeragerende vleermuizen optreden. Op deze wijze zal er geen overtreding van de Flora- en faunawet optreden.

4.7 Valkhofpark

In het park komen mogelijk verblijfsplaatsen van vleermuizen, Eekhoorn, Steenmarter, uilen of spechten voor. Effecten op Steenmarter, Eekhoorn, uilen en spechten zijn eenvoudig te voorkomen door potentieel geschikte nestlocaties te sparen. Indien dit niet mogelijk/wenselijk is, zal nader onderzoek moeten uitwijzen of deze soorten verblijfplaatsen in te rooien bomen heeft. Indien bomen gespaard blijven dient een ter zake kundig ecooloog deze bomen voorafgaand aan de werkzaamheden duidelijk te markeren.

Aangezien het park verlicht gaat worden treden door deze verlichting mogelijk negatieve effecten op foeragerende vleermuizen of op vliegroutes. Dit is echter te voorkomen door gepaste verlichting te realiseren (bijvoorbeeld afgeschermd verlichting). Om negatieve effecten op foeragerende vleermuizen te voorkomen dient het verlichtingsplan samen met een ter zake kundig ecooloog opgesteld worden.

5 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009]
De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht, 2009, ISBN 978-9050-113007.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[www.zoogdieratlas.nl, 2012] Zoogdieratlas. Bezocht: juli 2012.

[www.telmee.nl, 2012] Nationale Databank Flora en Fauna. Bezocht: juli 2012

Bijlage 1

Overzicht bunker

